

УДК 349.414 + 340.147

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.41>

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

Копиця М.А.,*доктор філософії у галузі права (PhD),**асистент кафедри земельного та аграрного права**Навчально-наукового Інституту права**Київського національного університету імені Т. Шевченка*

ORCID: 0000-0002-2534-0103

Копиця М.А. Основні тенденції розвитку аграрного законодавства ЄС: загальний огляд.

Дослідження присвячене комплексному аналізу аграрного законодавства ЄС, його складної структури та еволюції, насамперед, через призму євроінтеграційних зусиль України. Стверджено, що Спільна аграрна політика (САП), є ключовим законодавчим документом, що сприяє сталому розвитку сільського господарства, охороні довкілля та розвитку сільських територій. Запропонована до уваги робота розглядає ключові складники аграрного права ЄС, його динамічний взаємозв'язок з суспільними потребами та політичним порядком денним усього європейського суспільства. На період до 2027 року САП, що перебуває на стадії реформування, спрямована на пріоритетність екологічної стійкості та регіональної адаптивності. Зазначено, що цей стратегічний зсув сприяє впровадженню індивідуальних підходів до реалізації аграрної політики, наголошуючи на узгодженості та ефективності в різноманітних європейських аграрних екосистемах. Центральним елементом цієї ініціативи є виділення значних коштів ЄС на екологічні та кліматичні цілі, що узгоджується із всеохоплюючою стратегією зеленого курсу. Аналіз законодавчих тенденцій продемонстрував диференційований підхід Союзу до формування уніфікованої аграрної політики. Констатовано, що екологічні та кліматичні ініціативи, органічне сільське господарство та заходи щодо захисту тварин підкреслюють відданість ЄС збереженню біорізноманіття, поліпшенню якості ґрунтів та мінімізації наслідків зміни клімату. Ініціативи з розвитку сільських територій сприяють інвестиціям в інфраструктуру та соціально-економічній стійкості сільських громад. Крім того, наголошено, що стратегічні заходи, спрямовані на підтримку ринку, боротьбу з недобросовісною торгівлею та забезпечення якості продукції, засвідчують прихильність Євросоюзу до підтримки ринкової стабільності, прозорості та підвищення довіри з боку споживачів до продуктів європейського виробництва.

Звернено увагу, що досягнуті успіхи в ділянці регулювання якості сільськогосподарської продукції та органічного виробництва додатково посилюють надійність та безпеку європейської сільськогосподарської продукції. За результатами цього комплексного огляду визначено основні тенденції, що формують аграрну політику ЄС, зокрема, посилення уваги до екологічної стійкості, диверсифікації сільських територій, соціальної етики та безпеки харчових продуктів. Ці тенденції відображають інтегрований підхід ЄС до управління сільським господарством, що поєднує економічні імперативи з екологічними та соціальними міркуваннями. Це, своєю чергою, послугує цінним ресурсом для вітчизняної правової системи в частині прийняття обґрунтованих рішень та узгодження національної політики зі стандартами європейського законодавства.

Ключові слова: Європейський Союз, аграрне законодавство, гармонізація, Україна, Спільна аграрна політика (САП), екологічна стійкість, розвиток сільських територій, заходи ринкової підтримки, стандарти якості, безпека харчових продуктів.

Kopytsia M. Key trends in the development of EU agricultural legislation: a general overview.

The study is devoted to a comprehensive analysis of EU agricultural legislation, its complex structure and evolution, primarily through the prism of Ukraine's European integration efforts. It is argued that the Common Agricultural Policy (CAP) is a key legislative document that promotes sustainable agricultural development, environmental protection, and rural development. The article examines the key components of EU agricultural law, its dynamic relationship with social needs and the political agenda of the entire European society. For the period up to 2027, the CAP, which is currently being reformed, is aimed at prioritising environmental sustainability and regional adaptability. It is noted that this strategic shift promotes the introduction of individual approaches to the implementation of agricultural

policy, emphasising coherence and efficiency in various European agricultural ecosystems. A central element of this initiative is the allocation of significant EU funds for environmental and climate goals, in line with the overarching Green Deal strategy. The analysis of legislative trends demonstrated the Union's differentiated approach to the development of a unified agricultural policy. The author argues that environmental and climate initiatives, organic agriculture, and animal welfare measures underline the EU's commitment to biodiversity conservation, soil quality improvement, and minimising the effects of climate change. Rural development initiatives promote investment in infrastructure and the socio-economic resilience of rural communities. In addition, it is emphasised that strategic actions targeting market support, combating unfair trade and ensuring product quality underline the EU's commitment to maintaining market stability, transparency and increasing consumer confidence in European products. The comprehensive review identifies the main trends shaping EU agricultural policy, including an increased focus on environmental sustainability, rural diversification, social ethics, and food safety. This reflects the EU's integrated approach to agricultural governance, which combines economic imperatives with environmental and social considerations. In turn, this will serve as a valuable resource for the national legal system in terms of making informed decisions and aligning national policies with the European acquis.

Key words: European Union, agricultural legislation, harmonisation, Ukraine, Common Agricultural Policy (CAP), environmental sustainability, rural development, market support measures, quality standards, food safety.

Постановка проблеми. Аграрне законодавство Європейського Союзу (далі – ЄС, Союз, Євросоюз) – це розгалужена і комплексна система, яка покликана впорядковувати динаміку розвитку та зміни прав та обов'язків суб'єктів господарювання, які беруть участь у виробництві, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції. При цьому, варто враховувати, що така система функціонує в умовах існування багаторівневої структури управлінських механізмів, до якої входять наднаціональні, національні та регіональні органи влади.

Варто констатувати, що за останні роки аграрна політика Союзу зазнала суттєвих змін, спрямованих на допомогу сільськогосподарським виробникам у вирішенні проблем та адаптації до зростаючих суспільних потреб і стандартів. До завдань цієї політики входять різноманітні напрями, зокрема, ті, що пов'язані із удосконаленням існуючих та розробленням но-

вих стандартів харчових продуктів, контролем за якістю продукції, сприянням торгівлі та просуванням сільськогосподарських товарів з ЄС. Крім того, фермерам надається фінансова допомога для сталого розвитку та екологічно орієнтованих методів, а також ініціатив, спрямованих на розвиток сільських територій.

З огляду на те, що Україна перебуває на шляху до членства ЄС, узгодження національного законодавства, зокрема в аграрному секторі, створює суттєві виклики. По-перше, адаптація аграрного законодавства України до стандартів Союзу потребує комплексних реформ, які б відповідали вимогам щодо безпечності харчових продуктів, захисту довкілля та добробуту тварин. По-друге, вдосконалення вітчизняної нормативно-правової бази для сприяння сталому веденню сільського господарства та мінімізації забруднення навколишнього середовища є обов'язковою умовою вступу до Союзу, про що зазначено безпосередньо у Звіті про первинну оцінку прогресу в імplementації правових актів Європейського Союзу (acquis ЄС) [1].

Стан опрацювання. Варто звернути увагу на той факт, що вивчення питання актуальних напрямів розвитку аграрного законодавства ЄС та, відповідно, юридичних потреб у змінах в українській правовій системі, не є абсолютно новим у нашій науці. Свого часу, вітчизняними вченими було здійснено комплексний аналіз особливостей Спільної аграрної політики ЄС (зокрема, Т. Зінчук, О. Скидан, В. Онегіна, В. Антощенкова, П. Скрипчук, Н. Шибяєва, Л. Старікова, О. Коритний та ін.). У розрізі сформульованої для дослідження мети, у наукових публікаціях таких вчених, як: Н. Багай, В. Чуєнко, А. Статівка, І. Шуміло, А. Войчишин, Т. Коваленко достатньо детально розглянуто окремі аспекти та способи наближення аграрного законодавства до законодавства Союзу.

Водночас, аксіоматичним до певної міри є твердження стосовно того, що будь-яка система законодавства є повноцінним «живим організмом», який змінюється та розвивається. Відтак, пропонується до уваги аналітичне дослідження є відображенням такого законодавчого розвитку в аграрному секторі Європейського Співтовариства.

Метою цієї аналітичної статті є дослідження аграрної політики ЄС у контексті майбутньої інтеграції України до Європейського Союзу. Розглядаючи різноманітні нормативно-правові акти та ініціативи, стаття пропонує консолідований огляд законодавчої бази Союзу у сфері аграрних відносин, що, як сподівається автор, послугує цінним орієнтиром для наукового та практичного розуміння основних цілей наближення національного законодавства до стандартів та цінностей Європейського Співтовариства.

Виклад основного матеріалу. Однією з фундаментальних характеристик аграрного права ЄС є його багатовекторний підхід до вирішення комплексних завдань, пов'язаних із веденням сільськогосподарської діяльності. Юридичні механізми, включаючи механізми підтримки економічної діяльності, ініціативи з екологічної стійкості, дотримання стандартів якості виробництва харчових продуктів, програми розвитку сільськогосподарських підприємств та правила міжнародної торгівлі, створюють інтегровану систему, спрямовану на забезпечення життєздатності, конкурентоспроможності та стійкості аграрного сектору, одночасно захищаючи інтереси сільськогосподарських виробників, споживачів та навколишнє природне середовище.

Задля досягнення поглибленого розуміння дослідницького фокусу, окресленого в цій статті, пропонуємо розглянути законодавчу перспективу концептуалізації тенденцій розвитку аграрного права Союзу. Вона фокусується на практичному застосуванні та дотриманні аграрного законодавства на рівні нормативно-правових актів ЄС і передбачає вивчення поточних регламентів, директив і політик, що їх було ухвалено інституціями Союзу у ділянці управління агропромисловим комплексом. Завдяки ретельному вивченню нормативних текстів ця перспектива висвітлює реальні механізми, за допомогою яких формулюється, впроваджується та забезпечується дотримання норм аграрного законодавства.

Стрижневим «законотворчим» документом ЄС стратегічного характеру є Спільна аграрна політика (*Common agricultural policy*, далі – САП). Починаючи з 2023 року, реформа САП має трансформувати європейське сільське господарство, надаючи пріоритет екологічності та сталому розвитку. Ця ініціатива забезпечує надійну та довготривалу рамкову програму, розраховану на період до 2027 року. Відповідно до цієї ініціативи, аграрна політика ЄС перейде до стратегічного планування, інтегруючи спільні цілі, пристосовані для задоволення конкретних регіональних потреб. Застосовуючи інструменти аграрної політики з урахуванням регіональних особливостей, вказаний стратегічний план має на меті забезпечити узгодженість та ефективність у всьому європейському сільськогосподарському просторі [2].

Стратегічний план підтримує реалізацію САП на національному рівні, сприяючи перетворенням, спрямованим на посилення захисту довкілля, збереження природи, пом'якшення наслідків зміни клімату та підтримку сільського господарства і сільських місцевостей. Понад половина коштів ЄС зараз спрямовується на екологічні та кліматичні цілі відповідно до Плану, що відіграє ключову роль у просуванні Стратегії біорізнома-

ніття (*Biodiversity Strategy*) [3] та Стратегії «Від лану до столу» (*Farm to Fork Strategy*) [4] відповідно до Зеленого курсу ЄС (*EU Green Deal*) [5].

Відтак, з огляду на зазначений вище план САП фінансування аграрного сектору ЄС поділяється на дві ключові категорії:

– перша в основному складається з прямих виплат (*direct payments*) сільськогосподарським виробникам, які надаються за умови виконання певних умов, зокрема, обов'язковий компонент екологізації було перенесено до нормативів, що передбачають виконання низки критеріїв, а також скасовано премію за озеленення; новим принципом фінансування стала система «зеленої» дотації на гектар сільськогосподарських угідь;

– друга включає програми цільового фінансування для сприяння сталому та екологічно чистому сільському господарству та розвитку сільських територій [2].

У цілому, пошук та аналіз законодавчих тенденцій унормування Союзом аграрних правовідносин дав змогу виокремити певні алгоритмічні тенденції у визначенні таргетованих (цільових) аграрних політик.

1. Сільськогосподарські екологічні та кліматичні ініціативи (*Agricultural environmental and climate initiatives*, далі – *AECMs*), органічне сільське господарство та заходи, що сприяють захисту тварин.

AECMs, органічне сільське господарство та заходи, спрямовані на забезпечення належних умов утримання тварин, є важливими інструментами для досягнення екологічних цілей в рамках САП. Правила ЄС передбачають, що принаймні 30% фінансування має бути спрямовано на програми розвитку сільських територій, як зазначено у статті 59(6) Регламенту ЄС щодо підтримки розвитку сільських територій (*EU Regulation governing support for rural development*, далі – *EAFRD*) [6].

Окрім підтримки зусиль із захисту довкілля та охорони природи, ці заходи спрямовані на збереження та збільшення біорізноманіття, покращення якості ґрунтів, зменшення використання добрив та пестицидів, особливо у вразливих водних об'єктах, а також забезпечення безпеки та належного рівня утримання тварин.

Під час впровадження *AECMs* фермери добровільно беруть на себе зобов'язання або впроваджувати чи продовжувати органічне сільське господарство, як зазначено в Регламенті (ЄС) № 834/2007 [7], або впроваджувати заходи з охорони здоров'я та утримання тварин. Це зобов'язання зазвичай триває 5 років (з мінімум 1 роком для заходів із захисту тварин), протягом яких вони погоджуються дотримуватися критеріїв управління *AECMs*, викладених у регіональних керівних принципах фінансування, або до-

тримуватися екологічних та дружніх до тварин практик ведення сільського господарства на своїх територіях.

Відтак, фермери, які впроваджують *AECMs*, органічне землеробство або заходи із забезпечення благополуччя тварин, надають суспільству важливі послуги, а саме:

- покращують структуру ґрунту та захищають його від ерозії водою та вітром, сприяючи запобіганню негативних наслідків повеней;
- зберігають і розширюють біорізноманіття завдяки створенню та підтримці природних середовищ існування живих організмів;
- захищають водні ресурси, мінімізуючи використання добрив і пестицидів;
- сприяють мінімізації наслідків зміни клімату шляхом скорочення викидів парникових газів;
- підтримують та сприяють збереженню культурних і природних об'єктів;
- забезпечують захист прав тварин.

2. Ініціативи розвитку сільських територій, що їх спрямовано на підтримку сільських громад та місцевої економіки через інвестиції в інфраструктуру, освіту, охорону здоров'я та створення робочих місць. Подібні заходи включають фінансування широкомасштабного доступу до Інтернету в сільській місцевості, гранти на розвиток бізнесу в сільській місцевості та ініціативи із залучення молодого покоління до ведення фермерського господарства.

Ініціативи ЄС з розвитку сільських територій, як правило, регулюються сукупністю нормативно-правових актів, директив та рішень. Основним правовим актом, що регулює ініціативи сільського розвитку в Союзі, є Регламент (ЄС) № 1305/2013 про підтримку сільського розвитку Європейським аграрним фондом сільського розвитку (*EAFRD*). Цей Регламент встановлює рамки політики ЄС щодо розвитку сільських територій, включаючи цілі, пріоритети та фінансові механізми [8].

Крім того, Регламент (ЄС) № 1306/2013 про фінансування, управління та моніторинг спільної сільськогосподарської політики також відіграє важливу роль у реалізації ініціатив з розвитку сільських територій, оскільки він забезпечує загальну основу для спільної сільськогосподарської політики, частиною якої є розвиток сільських територій [9].

На виконання ухвалених Європейським парламентом регламентів в частині уніфікації процедурних аспектів підтримки сільських територій, ЄС у своєму законодавчому арсеналі має так звані «імплементативні акти» (*implementing acts*) та «делеговані акти» (*delegated acts*). Вони уявляють собою юридичний інструмент, за допомогою якого Європейська комісія уповноважена доповнювати або змінювати певні

несуттєві елементи законодавчих актів Союзу. Такі акти характеризуються вторинним характером, оскільки вони розробляються Комісією для доповнення конкретних деталей або реалізації технічних аспектів первинного законодавства, прийнятого Європейським Парламентом та Радою ЄС.

Одним із таких актів є Імплементативний регламент (ЄС) № 809/2014 [10], який роз'яснює процедури та керівні принципи ефективного застосування Регламенту (ЄС) № 1306/2013 в частині забезпечення функціонування інтегрованої системи адміністрування та контролю заходів з розвитку сільських територій та розробки протоколів взаємної оцінки відповідності (*cross-compliance protocols*). Аналогічно, Імплементативний Регламент (ЄС) № 808/2014 визначає процедурні особливості імплементативного Регламенту (ЄС) № 1305/2013, який зосереджений на впровадженні політики стимулювання економічного розвитку сільських територій через *EAFRD* [11].

Крім того, Делегований Регламент (ЄС) № 807/2014 [12] доповнює положення Регламенту (ЄС) № 1305/2013, а також деталізує механізми та перехідні положення, що мають важливе значення для безперешкодного впровадження ініціатив із підтримки розвитку сільських територій.

3. Політика розвитку сільськогосподарського сектору через впровадження заходів ринкової підтримки (*Market Support Measures*, далі – РП).

Заходи РП спрямовані на стабілізацію сільськогосподарських ринків, мінімізації ескалації ринкових криз, стимулювання попиту та полегшення адаптації сільськогосподарських секторів ЄС до ринкових коливань. Застосування РП регулюється кількома положеннями, викладеними в Регламенті (ЄС) 1308/2013. До них відносяться, зокрема, статті 11–16, які детально визначають використання державного втручання в діяльність сільськогосподарських ринків, а також статті 17–21, які стосуються надання допомоги для приватного зберігання сільськогосподарської продукції. Крім того, статті 219–222 окреслюють застосування спеціальних заходів регулювання аграрних ринків, а статті 222а–223 зосереджені на прозорості та моніторингу їх функціонування [13].

Директива (ЄС) 2019/633 [14] спрямована на боротьбу з недобросовісною торговельною практикою (далі – НТП) у ланцюгу постачання сільськогосподарської та харчової продукції в межах ЄС. Її мета – забезпечити чесну та прозору торговельну практику, зокрема, захистити дрібних виробників та постачальників від зловживань з боку представників великого бізнесу. Крім того, в документі перераховані конкретні заборонені види НТП, такі як: затримка плате-

жів, скасування замовлень в останню хвилину, односторонні зміни в контрактах та вимоги щодо оплати за нереалізовану продукцію.

4. Заходи із забезпечення якості сільськогосподарської продукції. Політика ЄС щодо якості сільськогосподарської продукції ґрунтується на комплексній нормативно-правовій базі, яка передбачає стандарти, правила та механізми забезпечення цілісності, автентичності та безпечності сільськогосподарської продукції. Ця база включає суворі критерії якості, системи сертифікації та контролю, географічні зазначення, вимоги до інформування споживачів, а також заходи підтримки для просування та доступу до ринку. За допомогою цієї законодавчої бази Союз прагне зберегти довіру споживачів, захистити репутацію сільськогосподарської продукції, сприяти сталому виробництву та підтримати розвиток сільських територій у всіх країнах-членах Союзу. До ключових нормативно-правових актів у цій ділянці належать такі.

Регламент (ЄС) № 1151/2012 щодо принципів якості сільськогосподарської продукції та харчових продуктів [15], що встановлює систему контролю якості для захищених зазначень походження (*Protected Designations of Origin*, далі – *PDO*), захищених географічних зазначень (*Protected Geographical Indications*, далі – *PGI*) та гарантованих видів традиційних продуктів (*Traditional Specialties Guaranteed*, далі – *TSG*). Відповідно до цих схем забезпечується захист назв конкретних продуктів з якістьми та характеристиками, пов'язаними з їхнім географічним походженням або традиційними методами виробництва. Регламент встановлює критерії та процедури для отримання цих знаків якості та управління ними.

Регламент (ЄС) 2018/848 [16] запроваджує модернізовану законодавчу основу для органічного виробництва та маркування органічної продукції. Регламент затверджує принципи та правила, що регулюють методи органічного виробництва, наголошуючи на практиках, які надають пріоритет екологічній стійкості, добробуту тварин, збереженню біорізноманіття та уникненню використання синтетичних хімікатів і генетично модифікованих організмів (ГМО). У ньому викладено конкретні вимоги до збереження родючості ґрунтів, сівозміни, управління тваринництвом та використання органічних засобів виробництва.

Саме на підставі цього Регламенту Комісія ухвалює подальші підзаконні нормативно-правові акти, серед яких варто виділити, наприклад, Делегований Регламент (ЄС) 2020/1794 [17], який вносить зміни до Регламенту в частині використання переробленого та органічного репродуктивного матеріалу рослин. Ці зміни дозволяють використання репродуктивного

матеріалу рослин, що перебувають у процесі конверсії, та встановлюють умови для використання неорганічного репродуктивного матеріалу рослин, якщо органічний матеріал недоступний. Метою регулювання є забезпечення гнучкості у використанні репродуктивного матеріалу рослин при дотриманні стандартів органічного землеробства та збереженні цілісності практики органічного виробництва.

Делегований Регламент (ЄС) 2021/642 [18] щодо конкретної інформації, яка повинна бути включена до маркування органічної продукції передбачає додавання вимог щодо надання інформації про маркування комбікормів, призначених для використання в органічному виробництві, а також про маркування сумішей кормового насіння, віднесених до категорії репродуктивного матеріалу рослин. Цей акт спрямований на підвищення прозорості та зрозумілості практики маркування органічної продукції, забезпечення доступу споживачів до достовірної інформації щодо складу та походження органічних кормів і репродуктивного матеріалу рослин.

Делегований Регламент (ЄС) 2021/716 [19] деталізує правила виробництва пророщеного насіння та головок цикорію для забезпечення чіткості та конкретності у практиці органічного сільськогосподарства, пов'язаній з цими продуктами. Зміни, передбачені вказаним актом, дозволяють використовувати органічний холестерин у кормах для креветок пенеїд та прісноводних креветок, таким чином узгоджуючи вимоги до органічних кормів з потребами цих видів аквакультури. Крім того, здійснено коригування вимог щодо частоти обробок від паразитів для всіх видів аквакультури (крім лосося) та встановлено максимальну кількість обробок для всіх видів аквакультури.

Делегований Регламент (ЄС) 2022/474 [20] спрямований на внесення змін в частині утилізації неорганічного та органічного садивного матеріалу. Відповідна редакція встановлює умови для використання саджанців, отриманих в результаті конверсії, забороняє використання неорганічних саджанців для видів з коротким циклом вирощування, посилюючи стандарти для органічних саджанців.

Делегований Регламент (ЄС) 2022/1450 [21] передбачає внесення доповнень щодо використання неорганічних білкових кормів для виробництва органічної продукції тваринництва у відповідь на наслідки вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року. Це вторгнення призвело до значних тимчасових перебоїв у постачанні органічних білкових кормів у деяких країнах-членах ЄС, що створило загрозу для безперервності органічного виробництва. Акт дозволяє державам-членам, які визнали цю ситуацію катастрофічною, виділити до 5% неорганічних білкових

кормів для вищих категорій свиней та птиці на максимальний термін до 1 року.

Висновки. Аграрна політика ЄС становить наріжний камінь його нормативно-правової бази і визначається низкою законодавчих положень, спрямованих на підтримку розвитку сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки та заохочення сталої практики ведення сільського господарства.

Основою аграрного законодавства ЄС є САП, що характеризується багатофункціональним підходом, спрямованим не лише на підтримку дохідності сільськогосподарських виробників, але й на досягнення ширших суспільних цілей, таких як захист довкілля, розвиток сільських територій та виробництво якісних продуктів харчування. Правова база САП складається з регламентів, директив та рішень, прийнятих Європейським Парламентом та Радою ЄС, а також заходів, розроблених Європейською комісією. Ці юридичні інструменти регулюють різні аспекти аграрної політики, включаючи механізми підтримки ринку, схеми субсидування виробництва, заходи з охорони довкілля та політику у сфері торгівлі.

При цьому, варто відзначити, що тенденції в регулюванні аграрних правовідносин в ЄС уявляють собою закономірності або зміни як в загальній політиці Союзу, так і профільному законодавстві, що унормовує відносини та взаємодію в аграрному секторі в усіх її державах-членах. На формування цих тенденцій впливають такі фактори, як суспільні цінності, технологічний прогрес, екологічні проблеми, економічна динаміка та міжнародні зобов'язання.

Аналіз ключових юридичних інструментів ЄС у ділянці унормування аграрних правовідносин дозволив виокремити такі основні тенденції удосконалення політики Союзу у цій ділянці:

- Екологічна сталість та адаптація до зміни клімату. У відповідь на зростаючі виклики, пов'язані зі зміною клімату, Євросоюз посилив свої зобов'язання щодо просування екологічно стійких сільськогосподарських практик. Це передбачає узгоджені зусилля, спрямовані на скорочення викидів парникових газів, збереження біорізноманіття та обмеження використання пестицидів і хімічних добрив. Відповідно, САП зазнає значних реформ, спрямованих на приведення системи субсидування та стимулювання у відповідність до цих ключових екологічних цілей.

Одночасно з цим, нормативно-правові акти ЄС все більше спрямовані на сприяння адаптації до зміни клімату в аграрному секторі. Визнаючи глибокий вплив зміни клімату на продуктивність сільського господарства, регуляторні зусилля компетентних органів Союзу спрямовані на розробку стратегій підвищення екологічної стій-

кості зовнішнього навколишнього середовища. Зокрема, мова йде про вдосконалення управління водними ресурсами, практики збереження ґрунтів та вирощування посухостійких культур. Крім того, реалізуються ініціативи, спрямовані на впровадження відновлюваних джерел енергії та зменшення вуглецевого навантаження на навколишнє середовище, пов'язаного з сільськогосподарською діяльністю.

- Диверсифікація та розвиток сільських територій. Оскільки важливість сільських територій не обмежується лише сільським господарством, аграрна політика ЄС дедалі більше зосереджується на сприянні розвитку сільських територій та диверсифікації сільської економіки. Зокрема, йдеться про підтримку несільськогосподарських видів діяльності, таких як туризм, виробництво відновлюваної енергії та розвиток малого бізнесу.

- Соціальні та етичні питання. Все більше уваги в аграрній політиці ЄС приділяється вирішенню соціальних та етичних проблем. Вони включають просування стандартів захисту тварин, забезпечення справедливих умов праці, підтримку малих та сімейних фермерських господарств, а також сприяння соціальній інтеграції в сільській місцевості. Зростаючий попит споживачів на етично вироблені продукти харчування також вплинув на пріоритети відповідної політики.

- Безпека та якість харчових продуктів. Забезпечення високих стандартів безпеки та якості харчових продуктів залишається ключовим пріоритетом аграрної політики ЄС. Нормативно-правові акти регулюють кожен етап ланцюга виробництва та дистрибуції харчових продуктів для захисту здоров'я споживачів та підтримки довіри до європейських продуктів харчування. Вимоги до простежуваності, маркування та системи контролю постійно оновлюються, щоб відповідати зростаючим очікуванням споживачів і запобігати новим загрозам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Report on the Initial Assessment of the Progress in the Implementation of the European Union Legal Acts (EU Acquis). *Association4U*, 2023. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_EN.pdf (дата звернення: 29.03.2024).
2. A Greener and Fairer CAP. *European Commission*, 2021. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/89b607ec-8a43-4073-bafd-f2493da7699e_en?filename=factsheet-newcap-environment-fairness_en.pdf (дата звернення: 01.04.2024).
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council,

- the European Economic and Social Committee of the Regions EU Biodiversity Strategy for 2030. Bringing nature back into our lives. *European Commission*, COM/2020/380 final, 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52020DC0380> (дата звернення: 02.04.2024).
4. Farm to Fork Strategy. For a Fair, healthy and environmentally friendly food system. *European Commission*, 2020. URL: https://food.ec.europa.eu/document/download/472acca8-7f7b-4171-98b0-ed76720d68d3_en?filename=f2f_action-plan_2020_strategy-info_en.pdf (дата звернення: 02.04.2024).
  5. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the European Green Deal. *European Commission*, COM/2019/640 final, 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN> (дата звернення: 02.04.2024).
  6. On Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and Repealing Council Regulation (EC) No 1698/2005: Regulation (EU) No 1305/2013 of 17 December 2013. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013R1305> (дата звернення: 02.04.2024).
  7. On Organic Production and Labelling of Organic Products and Repealing Regulation (EEC) No 2092/91: Regulation (EU) 834/2007 of 28 June 2007. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2007/834/oj> (дата звернення: 03.04.2024).
  8. On Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD): Regulation (EU) No 1305/2013 of 17 December 2013. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1305> (дата звернення: 03.04.2024).
  9. On the Financing, Management and Monitoring of the Common Agricultural Policy and Repealing Council Regulations (EEC) No 352/78, (EC) No 165/94, (EC) No 2799/98, (EC) No 814/2000, (EC) No 1290/2005 and (EC) No 485/2008 No 1306/2013 of 17 December 2013. *European Parliament and the Council*. URL: [en/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1306](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1306) (дата звернення: 03.04.2024).
  10. Rules for the Application of Regulation (EU) No 1306/2013 of the European Parliament and of the Council with Regard to the Integrated Administration and Control System, Rural Development Measures and Cross Compliance No 809/2014 of 17 July 2014. *Commission Implementing Regulation (EU)*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32014R0809> (дата звернення: 04.04.2024).
  11. Rules for the Application of Regulation (EU) No 1305/2013 of the European Parliament and of the Council on Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) No 808/2014 of 17 July 2014. *Commission Implementing Regulation (EU)*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0808> (дата звернення: 04.04.2024).
  12. On Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and Introducing Transitional Provisions. *Commission Delegated Regulation (EU) No 807/2014 of 11 March 2014*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32014R0807> (дата звернення: 04.04.2024).
  13. Establishing a Common Organisation of the Markets in Agricultural Products and Repealing Council Regulations (EEC) No 922/72, (EEC) No 234/79, (EC) No 1037/2001 and (EC) No 1234/2007: Regulation (EU) No 1308/2013 of 17 December 2013. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013R1308> (дата звернення: 03.04.2024).
  14. On Unfair Trading Practices in Business-to-Business Relationships in the Agricultural and Food Supply Chain: Directive (EU) 2019/633 of 17 April 2019. *European Parliament and the Council*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2019.111.01.0059.01.ENG (дата звернення: 04.04.2024).
  15. On Quality Schemes for Agricultural Products and Foodstuffs: Regulation (EU) No 1151/2012 of 21 November 2012. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/1151/oj> (дата звернення: 04.04.2024).

16. On Organic Production and Labelling of Organic Products and Repealing Council Regulation (EC) No 834/2007: Regulation (EU) No 2018/848 of 30 May 2018. *European Parliament and the Council*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/848/oj> (дата звернення: 05.04.2024).
17. Amending Part I of Annex II to Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council as Regards the Use of In-Conversion and Non-Organic Plant Reproductive Material (Text with EEA relevance). *Commission Delegated Regulation (EU) No 2020/1794 of 16 September 2020*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32020R1794> (дата звернення: 05.04.2024).
18. Amending Annex III to Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council as Regards Certain Information to be Provided on the Labelling of Organic Products (Text with EEA relevance). *Commission Delegated Regulation (EU) No 2021/642 of 30 October 2020*. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2021/642/oj (дата звернення: 05.04.2024).
19. Amending Annex II to Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council as Regards Organic Production Rules on Sprouted Seeds and Chicory Heads, on Feed for Certain Aquaculture Animals and on Aquaculture Parasite Treatments (Text with EEA relevance). *Commission Delegated Regulation (EU) No 021/716 of 9 February 2021*. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_del/2021/716/oj (дата звернення: 06.04.2024).
20. Amending Annex II to Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council as Regards Specific Requirements for the Production and Use of Non-organic, In-conversion and Organic Seedlings and Other Plant Reproductive Material (Text with EEA relevance). *Commission Delegated Regulation (EU) No 2022/474 of 17 January 2022*. URL <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0474> (дата звернення: 06.04.2024).
21. Supplementing Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council as Regards the use of Non-Organic Protein Feed for the Production of Organic Livestock due to Russia's invasion of Ukraine (Text with EEA relevance). *Commission Delegated Regulation (EU) No 022/1450 of 27 June 2022*. URL <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R0474> (дата звернення: 06.04.2024).